

Handläggare
Carite Ericson
Telefon: 0850821304

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2020-11-26

Stockholmsenkäten 2020

Resultat för stadsdelarna Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö

Förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd lägger rapporten till handlingarna.

Sammanfattning

Det huvudsakliga syftet med Stockholmsenkäten är att kartlägga och följa utvecklingen över tid när det gäller ungdomars levnadsvillkor. Enkäten är en omfattande undersökning med frågor som rör ungdomars alkohol-, narkotika-, och tobakskonsumtion, samt skola, familj, kamrater, brott, trygghet och psykisk hälsa. Undersökningen är uppdelad i fyra delrapporter. Undersökningen genomförs vartannat år på uppdrag av socialförvaltningen och riktar sig till samtliga elever boende i Stockholms stad som går i grundskolans årskurs 9 och gymnasiets år 2. Stockholmsenkäten besvarades under våren 2020.

Arbetet med ungdomar som använder alkohol och narkotika, flickors psykiska hälsa och pojkars utsatthet för brott behöver prioriteras och stadsdelsförvaltningen kommer att göra fördjupande analyser i de områden där behov av konkreta åtgärder för att vända negativa resultat och trender finns.

Det preventiva och behandlande arbetet kommer att fortsätta och utvecklas i samverkan med övriga aktörer i stadsdelsområdet i linje med Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, doping-, tobakspolitiken 2018-2021.

Bakgrund

Stockholmsenkäten används som ett underlag för stadsdelsförvaltningens förebyggande och behandlande arbete, i syfte att kunna förbättra den psykiska och fysiska miljön för ungdomar i stadsdelsområdet.

Enkäten genomförs vartannat år på uppdrag av socialförvaltningen och riktar sig till samtliga elever boende i Stockholms stad som går i grundskolans årskurs 9 och gymnasiets årskurs 2.

Stockholmsenkäten besvarades under våren 2020. I år deltog sammanlagt 9 574 elever vid 145 skolor i Stockholm stad. Eftersom enkäten delades ut i två stadsdelsområden redovisas också enkätsvaren i de båda stadsdelsområdena Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö separat.

Covid-19 och Stockholmsenkäten

Stockholmsenkäten 2020 genomfördes under vecka 10 till 12. Vid datainsamlingen tog man hänsyn till flera aspekter, bland annat lämning av enkäter, genomförande samt hämtning av enkäter. Flertalet av Stockholms stads skolor hade hög elevfrånvaro på grund av sjukdom samt att föräldrar höll sina barn hemma av oro för viruset. Den 10 mars (tisdag i vecka 11) rapporterades det tecken på samhällsspridning i Sverige, framförallt i Stockholmsområdet och Folkhälsomyndigheten höjde risken för spridning till mycket hög. Den 17 mars (tisdag i vecka 12) rekommenderades alla gymnasieskolor att stänga och istället bedriva undervisningen på distans. Detta har resulterat i att en del klasser och skolor inte har fyllt i enkäten alls, eller har en lång svarsfrekvens på grund av hög frånvaro under vecka 10 och 11. Därefter har gymnasieskolorna inte haft möjlighet att genomföra eller komplettera ifyllandet då de har varit stängda. Hur detta påverkar resultatet är svårt att förutse. Granskning planeras ske under årsskiftet 2020/2021.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för samhällsplanering och intern service. De fackliga organisationerna har informerats vid förvaltningsgrupp den 17 november 2020.

Ett urval av Hägersten-Liljeholmens och Älvsjös resultat 2020

Tobak

Rökning bland ungdomar ligger stabilt över tid bland ungdomar i Stockholm.

På frågan ”elever som röker (dagligen eller ibland) kan vi se bland elever i Åk 9 i Älvsjö att pojkar ligger långt under stadens generella siffra medan flickor i åk 9 i Älvsjö ligger som stadens snitt. I Hägersten-Liljeholmen ligger pojkar i åk 9 på samma snitt som staden, medan flickorna ligger högre än staden generellt.

På gymnasiet åk 2 ligger Älvsjös flickor och pojkar tillsammans med Hägersten-Liljeholmens pojkar långt under snittet i staden, däremot ligger flickorna i Hägersten-Liljeholmens siffra högst i staden tillsammans med Södermalms stadsdelsförvaltning.

I årskurs 2 på gymnasiet är andelen som dagligen eller ibland röker e-cigarett 20 procent för Älvsjös pojkar, 0 procent för flickorna

och i Hägersten-Liljeholmen är siffrorna 7 procent för pojkarna och lite över snittet för flickorna som ligger på 9 procent

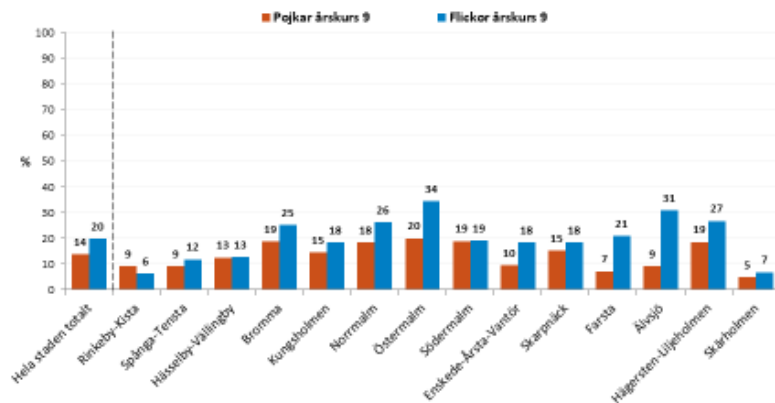
Till skillnad från rökningen så ser trenden för snusning generellt i staden ut att öka bland ungdomar. Hägersten-Liljeholmens pojkar och flickor åk 2 gymnasiet ligger lite över snittet i staden.

Alkohol

Alkoholkonsumtionen bland ungdomar i åk 9 minskar generellt över tid medan trenden bland gymnasieelever i Stockholm ligger på 33 procent sedan 2016. Andelen elever som stor konsumerar alkohol i åk 9 har ökat från mätningen 2018, och den genomsnittliga debutåldern för alkoholberusning har sjunkit och ligger nu på 13 år i staden.

På frågan om man känt sig berusad under de senaste 4-veckorsperioden, svarade endast Älvsjös pojkar åk 9 under snittet i staden, flickorna i Älvsjö och pojkar och flickor i Hägersten-Liljeholmen låg över snittet i staden.

Elever som har känt sig berusade
- under den senaste 4-veckorsperioden



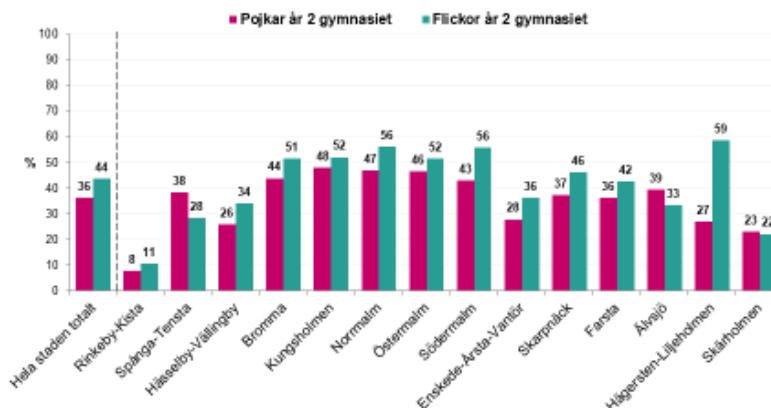
Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning

Avdelningen för samhällsplanering och intern service

Telefonvägen 30, plan 9
 Box 490
 129 04 Hägersten
 Växel 08-508 22 000
 Fax 08-508 220 99
 hagersten-alsvjo@stockholm.se
 stockholm.se

När man tittar på samma fråga men på gymnasieelevernas svar ligger Hägersten-Liljeholmen flickor på gymnasiet 15 procentenheter högre än snittet vilket gör att flickorna ligger högst i staden.

Elever som har känt sig berusade - under den senaste 4-veckorsperioden



På frågan om elever som köper folköl själv i affär (som dricker alkohol och är under 18 år) ligger Älvsjös gymnasieflickor och Hägersten-Liljeholmens gymnasiepojkar högst i staden.

Narkotika

Övergripande sammanfattning av 2020 års resultat visar att gymnasieflickor testar narkotika i högre utsträckning än tidigare. En tredjedel av gymnasiepojkarna uppger att de använt narkotika. Årets mätning visar att utvecklingen över tid inom narkotikaanvändningen är stabil i staden. Den drog som är absolut vanligast att ungdomarna har provat är Cannabis (hasch, marijuana).

Utvecklingen beträffande andelen som uppger att de någon gång har provat narkotika har ökat något när det gäller elever i åk 9 i staden. För gymnasieeleverna har andelen som uppger att de någon gång har provat narkotika varit relativt stabil sedan början av 2000-talet.

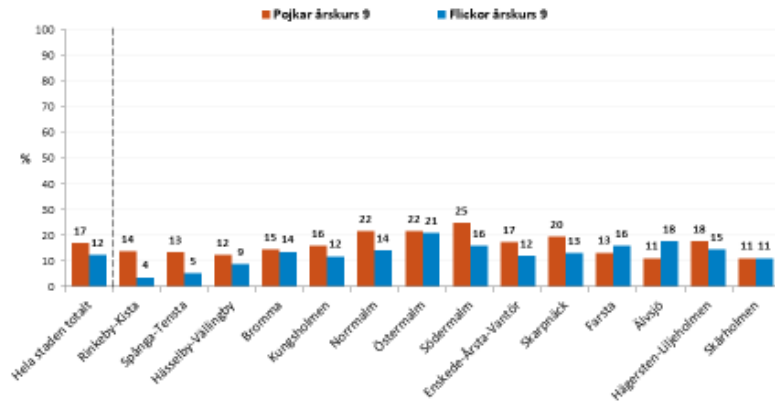
När man ser på tillgången av narkotika har den ökat i årets mätning. Fler elever uppger att de har haft möjligheten att prova, speciellt de elever som tidigare inte har använt narkotika alls. Viktigt att ha i åtanke är dock att andelen svarande är låg då merparten av våra ungdomar faktiskt inte använder narkotika.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning
 Avdelningen för samhällsplanering och intern service

Telefonvägen 30, plan 9
 Box 490
 129 04 Hägersten
 Växel 08-508 22 000
 Fax 08-508 220 99
 hagersten-alsvjo@stockholm.se
 stockholm.se

Enligt enkäten är det vanligaste sättet att komma i kontakt med narkotika att bli bjuden. I årets mätning ligger åk 9 i båda stadsdelarna något över snittet i staden det är bara pojkarna i Älvsjö som ligger under snittet på frågan elever som någon gång har använt narkotika.

Elever som någon gång har använt narkotika



När den frågan ställs till gymnasieeleverna så ligger Hägersten-Liljeholmens flickor höst i staden. Flickorna ligger 17 procentenheter över snittet i staden.

Spel

Den stadsövergripande mätningen visar på ett minskat spelande om pengar över tid bland elever både i åk 9 och gymnasiet åk 2. När det gäller spel så ligger stadsdelsområdets elever på stadens snitt eller under när det gäller att satsa pengar på spel, det är också färre som upplever problem med sitt spelande. Detta är en förbättring då pojkar i både åk 9 och åk 2 på gymnasiet i Hägersten-Liljeholmen låg över snittet vid föregående mätning.

Psykisk hälsa

I 2020 års mätning syns en fortsatt negativ utveckling bland unga beträffande psykisk ohälsa i staden. Generellt uppger flickor oavsett studieår att de är ledsna och deppiga i högre utsträckning än pojkar. På frågan ”elever som tycker att det är riktigt härligt att leva” är snittet för staden 67 procent för pojkar och 58 procent för flickor i åk 9. Där ligger flickorna i Älvsjö på snittet medan pojkar i Älvsjö och flickor och pojkar i Hägersten-Liljeholmen ligger under. Snittet för gymnasieeleverna i staden är 69 procent för pojkar och 60 procent för flickorna, här ligger pojkarna i Älvsjö och Hägersten-Liljeholmen något under medan flickorna i Älvsjö ligger 6 procentenheter under snittet och flickorna i Hägersten-Liljeholmen ligger lägst i staden med 8 procentenheter under snittet.

När det gäller graden av god psykisk hälsa (index för flera frågor kring psykosomatiska besvär) så är könsskillnaderna betydligt tydligare än på övriga områden. Flickor rapporterar i högre utsträckning än pojkar att de mår dåligt, detta gäller för både flickor i åk 9 och på gymnasiet år 2. Till exempel ligger både Hägersten-Liljeholmen (37%) och Älvsjös flickor (47%) i årskurs 2 högst i staden på frågan ”Elever som skulle vilja ändra mycket på sig själva”. Även frågan ”Elever som tycker att de inget duger till” hamnar högt över snittet i staden för Älvsjös flickor åk 9 medan flickorna i Hägersten-Liljeholmen ligger lika som staden. Pojkarna i stadsdelsområdet ligger under snittet. I åk 2 på gymnasiet, ligger Älvsjös flickor högst i staden med 11 procentenheter över snittet och de andra grupperna ligger de något över eller lika som staden generellt.

Brott

Utvecklingen beträffande brottsligheten bland stadens unga är i stort sett oförändrad sedan 2018 års mätning. När det gäller de allvarigare brotten så som stulit moped, motorcykel inbrott i bil eller en i kiosk, är det ingen större skillnad mellan resultaten 2018 och 2020.

På frågan om ”elever som snattat” svarar flickorna i åk 9 i hela vårt område 1-2 procentenheter högre än staden medan alla pojkar i åk 9 ligger 7 procentenheter under stadens snitt. Vid förra mätningen 2018, låg även pojkar åk 9 över snittet så det är en liten förbättring. I åk 2 på gymnasiet ligger bara Älvsjös pojkar under stadens snitt, däremot ligger de andra över snittet och Hägersten-Liljeholmens flickor ligger näst högst i staden med 31 procent som uppger att de har snattat.

Två frågor som Älvsjös flickor åk 9 sticker ut och toppar i staden är ”elever som med avsikt förstört saker som inte var deras” där stadens snitt var 8 procent och bland Älvsjös flickor svarade hela 15 procent att de hade förstört saker som inte var deras. På frågan ”elever som klottrat/gjort olaglig graffiti” där stadens snitt ligger på 11 sticker Älvsjös flickor ut med 16 procent. På den här frågan toppar också Hägersten-Liljeholmen pojkar åk 2 på gymnasiet med 6 procentenheter över stadens snitt.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning
Avdelningen för samhällsplanering och intern service

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 22 000
Fax 08-508 220 99
hagersten-alsvjo@stockholm.se
stockholm.se

Frågan på elever som burit vapen (t.ex. kniv eller knogjärn) de senaste 12 månaderna. I åk 9, ligger Älvsjös elever under stadens snitt och Hägersten-Liljeholmen lite över stadens snitt. När frågan ställs till gymnasieeleverna ligger hela vårt område över snittet, men man får ha i åtanke att över 82 procent enligt enkäten inte burit vapen.

Sammantaget visar utvecklingen att flickor och pojkar i Stockholms stad fortsätter att närma sig varandra i självrapporterad brottslighet och att denna utveckling framför allt beror på en minskad brottslighet bland pojkar. Utvecklingen ligger i linje med en generell trend i Sverige (Brå 2018). Skillnaderna är större mellan könen när det gäller allvarligare brott jämfört med lindriga brott. Lindrigare brottslighet är i högre utsträckning kopplad till ålder snarare än kön. Andelen elever i årskurs 9 som uppger att de snattat och klottrat har ökat markant och är högre jämfört med elever i år 2 på gymnasiet oberoende av kön. När det gäller den allvarligare brottsligheten är pojkar överrepresenterade oavsett studieår.

På frågan om ”elever som har blivit tvingade till sex/våldtagna”. I åk 9 svarar flickorna, 11 procent (Älvsjö) respektive 4 procent (Hägersten-Liljeholmen) att de blivit utsatta för våldtäkt eller blivit tvingade till sex. När gymnasieeleverna blir tillfrågade uppger hela stadsdelsområdets pojkar 2 procentenheter över snittet i staden medan flickorna i Hägersten-Liljeholmen ligger 4 procentenheter över snittet och Älvsjös flickor ligger 2 procentenheter under.

Den förändring som är tydlig i Stockholmsenkäten med en ökad rapportering av våldtäkter mellan 2016 och 2020 kan bero på flertalet samhällsförändringar. Vid frågor om utsatthet för sexuella övergrepp bör antaganden göras med försiktighet. Detta dels på grund av ärendets känsliga art och dels för den uppmärksamhet som denna typ av brott har getts under de senaste åren med samhällsrörelser och protester via #metoo. Även samtyckeslagen som infördes 2018 har med troliga skäl bidragit till förändring i rapporteringsmönster.

Trygghet

En majoritet av stadens unga rapporterar att de känner sig trygga när de går ut sent i området där de bor. Även om den upplevda otryggheten har ökat sedan 2014. Pojkar rapporterar genomgående betydligt högre grad av upplevd trygghet i det egna bostadsområdet, jämfört med flickor.

Fritid

Något fler pojkar i åk 9 i Hägersten-Liljeholmen brukar vara på fritidsgård eller träffpunkt än flickor. Flickorna i samma område ligger på samma snitt som staden. I Älvsjö ligger både flickor och pojkar under stadens snitt med 4 procentenheter vardera.

För gymnasieeleverna är det dock flickorna i Hägersten-Liljeholmen som besöker fritidsgård eller träffpunkt lite oftare än

snittet. De andra grupperna ligger under stadens snitt och besöken är färre.

Andelen elever som deltar i en ledarledd fritidsaktivitet eller träning ligger för Hägersten-Liljeholmens del i åk 9 över snittet tillsammans med Älvsjös flickor som ligger högst i staden. När gymnasieeleverna svarar på samma fråga ligger Älvsjös pojkar och flickor under medan Hägersten-Liljeholmens pojkar och flickor deltar i ledarleda fritidsaktiviteter i högre utsträckning än snittet i staden.

Familj

På frågan om föräldrarna alltid vet var eleverna är när de är ute med sina kamrater på kvällarna, svarade både åk 9 och gymnasiets åk 2 under snittet i staden. Det betyder att föräldrarna i lägre utsträckning vet var deras barn är på kvällarna. I åk 9 låg Älvsjös flickor tillsammans med Hägersten-Liljeholmens pojkar lägst i staden. Gymnasiets siffror är också mycket låga och pojkarna i Hägersten-Liljeholmen tillsammans med Södermalm låg lägst på frågan.

När det gäller grad av svag anknytning till föräldrar så har man baserat ett indexvärde på ett antal frågor*. Indexvärde 100 avser högsta grad av svag anknytning till föräldrar, indexet ligger mellan 0-100. Andelen elever i åk 9, så ligger pojkarna i Älvsjö och Hägersten-Liljeholmen på samma nivå som övriga staden medan flickorna ligger 2-3 procentenheter över snittet. Gymnasieeleverna svarade alla grupper 2-3 procentenheter över stadens snitt.

Synpunkter och förslag

Stockholmsenkäten visar positiva trender på flera områden men man kan också i årets mätning konstatera att det finns flera områden som behöver utvecklas. Arbetet med ungdomar som använder alkohol och narkotika, flickors psykiska hälsa och pojkars utsatthet för brott behöver prioriteras och stadsdelsförvaltningen kommer att göra fördjupande analyser i de områden där behov av konkreta åtgärder för att vända negativa resultat och trender finns.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning
Avdelningen för samhällsplanering och intern service

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 22 000
Fax 08-508 220 99
hagersten-alsvjo@stockholm.se
stockholm.se

I samverkan med övriga aktörer i stadsdelsområdet kan det preventiva och behandlande arbetet fortgå och utvecklas ytterligare i linje med Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, doping-, tobakspolitiken 2018-2021. Arbetet med platsamverkan för att öka tryggheten kommer att fortsätta, liksom arbetet med

Team Samhandling, ett forum som ska göra det lättare att agera snabbt när oro finns för en individ och/eller grupp av ungdomar.

Förvaltningen ser att det är viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv att analysera frågorna vidare och motverka att det förstärker negativa könsmonster.

Gunilla Davidsson
stadsdelsdirektör

Linda Palo
avdelningschef

Bilaga

Stockholmsenkäten www.stockholm.se/stockholmsenkaten

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning

Avdelningen för samhällsplanering och intern service

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 22 000
Fax 08-508 220 99
hagersten-alsvjo@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, stadsdelsdirektör	2020-11-10
Linda Palo, avdelningschef	2020-11-10